

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „*Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej*”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Tytuł/pełna nazwa:

Muzeum Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych

Zmiany w nazwach:

Muzeum Pedagogiczne Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ muzeum, charakter zbiorów):

Muzeum Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych związane było ściśle z działalnością założonej w 1816 szkoły, przekształconej w roku kolejnym w instytut. Pierwsze wzmianki na temat kolekcji o charakterze muzealnym, zlokalizowanych w wydzielonym pomieszczeniu w domku ogrodowym, dotyczą zbiorów numizmatycznych i medali, jednak został on najprawdopodobniej sprzedany. Początkowo pomoce naukowe gromadzono wyłącznie na potrzeby uczniów, a zbiorów nie traktowano jako kolekcji muzealnej. Użytkowy charakter zbiorów stanowi jeden z charakterystycznych elementów kolekcji pedagogicznych, który rzutuje na rozbieżności i zmiany (zmniejszenie ilości) w statystykach późniejszego muzeum. Początki muzeum w Instytucie związane były najprawdopodobniej z wyjazdami naukowymi ówczesnego dyrektora Jana Papłońskiego (1819-1885), w czasie których zwiedzał instytuty zagraniczne, posiadające podobne zbiory, a także otrzymaniem w darze w 1872 roku pomocy naukowych o charakterze muzealnym (kolekcja taksydermiczna Karola Jurkiewicza). Przypuszczalnie inicjatorem formalnego wydzielenia zbiorów naukowych jako kolekcji Muzeum Pedagogicznego był Papłoński. O okazach muzealnych najpełniej informują wydawane do 1886 roku sprawozdania zawarte w Pamiętniku Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych. Na ich podstawie można stwierdzić, że do kolekcji włączono m.in. przyrządy i pomoce fizyczne, geograficzne oraz matematyczne, ryciny historyczne, rysunki i modele, okazy zoologiczne, botaniczne i mineralogiczne. Dodatkowo w Instytucie działała biblioteka obejmująca publikacje z dziedziny surdopedagogiki, a także zbiory muzyczne.

Działalność muzealna instytutu kontynuowana była najprawdopodobniej przez Teofila Jagodzińskiego, następcę Papłońskiego, a zahamowana została w okresie kierowania Instytutu przez dyrektorów narzuconych przez władze (Rosjan i Niemca, lata 1887-1915). W 1915 roku instytut został ewakuowany do Moskwy, brak jednak informacji na temat losów zbiorów. Od 1915 roku zarząd nad szkołą w Warszawie przejął Aleksander Manczarski. Instytut, a prawdopodobnie również Muzeum Pedagogiczne, funkcjonowało do 1939 roku. W czasie II wojny światowej budynek został uszkodzony, a dokumenty zaginęły (najprawdopodobniej większość spłonęła). Podstawowym źródłem informacji pozostają zatem wspomniane pamiętniki oraz monografia autorstwa Manczarskiego bazująca na przedwojennej dokumentacji. Po 1945 roku działalności muzeum pedagogicznego nie wznowiono.

Daty działalności / zakres czasowy:

1817 – założenie Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych
1872 – założenie Ogrodu Botanicznego przy Instytucie Głuchoniemych i Ociemniałych
1872 – pierwsze okazy pomocy naukowych o charakterze muzealnym w zbiorach Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych
1873 – udział przedstawicieli Instytutu w Powszechnej Wystawie w Wiedniu
1875 – założenie muzeum w Instytucie
1876, 1. września – wizyta cara Aleksandra Aleksandrowicza i Marii Teodorówny w Instytucie Głuchoniemych i Ociemniałych oraz muzeum
1879, 31 sierpnia – wizyta cara Aleksandra II
1880 – reorganizacja muzeum – podział na zbiory muzealne i biblioteczne
1884, 10 września – wizyta cara Aleksandra III

1887-1915 – najprawdopodobniej zahamowanie rozwoju kolekcji w związku z brakiem poparcia zarządzających instytutem
 1915 – ewakuacja Instytutu do Moskwy (brak informacji o ew. wywozie zbiorów Muzeum Pedagogicznego)
 1915-1939 – brak informacji o działalności muzealnej, prawdopodobnie utrzymanie lub rozwój zbiorów, bez akcentowania ich charakteru muzealnego
 1945 – wznowienie działalności Instytutu, bez kontynuacji działalności muzealnej

Dostępność

--

Typ relacji instytucji wobec pamięci

--

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty);	Instytut Głuchoniemych im. ks. Jakuba Falkowskiego woj. mazowieckie, gmina Warszawa, pl. Trzech Krzyży 4/6, dz. nr ew. 18 z obręb 5-06-01	1817 - Pałac Kazimierzowski, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28 po 1817 - dom Panien Wizytek ul. Krakowskie Przedmieście 34 1826 [?] 1842 – budynek Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, pl. Trzech Krzyży 4, 6
REGION HISTORYCZNY		Królestwo Kongresowe
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	tel. 22 628-04-31 E-mail: instytutgluch@post.pl	xxx
GODZINY OTWARCIA	xxx	muzeum pedagogiczne - w ramach działalności instytutu
DYREKTORZY	Tadeusz Adamiec	Jan Papłoński (1864-1885), Teofil Jagodziński (1885-1887), Afanasij Dimitriewicz Błagowieszczenski, Stiepan Grigoriewicz Jakowienko, Erwin Magnusowicz Jurgens, Aleksander Iwanowicz Zaczyniajew, Wsiewłod Wasyliewicz Własow (lata 1887-1915), Aleksander Manczarski (1915-1918), Władysław Jarecki (1918–1929), Stefan Łopatto (1929-1933), Edward Zawadzki (1933-1939/1945)
ZARZĄDCA	xxx	Instytut Głuchoniemych i Ociemniałych
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	xxx	pomieszczenia w siedzibie Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Typ instytucji (muzeum publiczne, prywatne, kolekcja prywatna, instytucja protomuzealna)

kolekcja pedagogiczna

Zakres terytorialny

Królestwo Polskie

Historia instytucji (szczegółowa)

Instytut Głuchoniemych i Ociemniałych przez księdza Jakuba Falkowskiego, pijara, który osiągnąwszy pozytywne efekty nauczania głuchoniemego ucznia został wysłany w 1815 roku do Wiednia, w celu zapoznania się z działaniem tamtejszego instytutu dla osób z upośledzeniem narządu wzroku i mowy. Podstawą dla działalności warszawskiego instytutu były analogiczne placówki działające za granicą (Wiedeń, Linz, Monachium, Ratyzbona, Freising). W 1816 otwarta została szkoła głuchoniemych i ociemniałych, a rok później, 23 października 1817 roku otwarto Instytut Głuchoniemych i Ociemniałych. Początkowo instytut mieścił się w Pałacu Kazimierzowskim przy ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, następnie w domu Panien Wizytek przy ul. Krakowskie Przedmieście 34. W 1826 [?] roku rozpoczęto budowę siedziby przy pl. Trzech Krzyży. Zabudowania na działce zostały wzniesione w roku 1842 (Instytut Ociemniałych) i w latach 1845-46 (Instytut Głuchoniemych). Działalność instytutu możliwa była głównie dzięki ofiarności publicznej oraz dotacjom państwowym. Kolejnymi dyrektorami instytutu byli Wawrzyniec Wysocki oraz ks. Józefat Szczygielski. Pierwsza wzmianka o zbiorach muzealnych pojawiła się w sprawozdaniu z działalności z 1837 roku, informując o lokalizacji w domku ogrodowym biblioteki i muzeum. W ówczesnych zbiorach znajdowała się m.in. kolekcja numizmatów i medali (108 szt.). Inicjatywę podjętą za rządów Wysokiego kontynuował jego następca, poszerzając zbiory o narzędzia matematyczne, fizyczne, i kolekcję zoologiczną.

W 1864 roku posadę dyrektora Instytut Głuchoniemych i Ociemniałych objął Jan Papłoński, który zdecydował o sprzedaży Bibliotece Głównej zbioru numizmatycznego i precjozów (112 szt.). W 1866 z jego inicjatywy opublikowana została ustawa normująca działalność instytutu. W 1869, 1871 oraz 1881 roku Papłoński odbył podróż naukową do Francji i Niemiec, w celu zapoznania się z działalnością tamtejszych zakładów dla głuchoniemych, niewidomych i słabowidzących. Konsekwencją wyjazdów było ożywienie działalności placówki i zatrudnienie większej liczby wyspecjalizowanego personelu. W latach 1870-1886 publikowane były pamiętniki Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, postanowiono także poszerzyć zakres działalności naukowej i dydaktycznej. W 1872 roku zdecydowano o założeniu Ogrodu Botanicznego, który miał zapewnić praktyczną wiedzę wychowankom instytutu oraz nadbudowie siedziby o jedno piętro. W tym samym roku profesor Uniwersytetu Warszawskiego Karol Jurkiewicz przekazał na rzecz przyszłych gabinetów naukowych kolekcję taksydemyczną ptaków krajowych, zbiory entomologiczne. Złożył również obietnicę przekazania obietnica przekazania zbioru grzybów sztucznych i gabinetu mineralogicznego (kolekcje takie zostały uwzględnione w spisach z 1877 roku). W 1873 roku przedstawicielstwo instytutu wzięło udział w Powszechnej Wystawie Wiedeńskiej, prezentując wyroby wykonane przez wychowanków zakładu. Do 1875 roku w instytucie istniała kolekcja tzw. pomocy naukowych, zawierająca m.in. globusy, atlasy i karty geograficzne, narzędzia fizyczne i matematyczne, okazy zoologiczne, zielniki, modele gipsowe do nauki rysunku, wzory rysunkowe, zbiory rycin, instrumenty muzyczne oraz bibliotekę (książki i pisma periodyczne, nuty). Jednym z efektów wyjazdu było założenie w instytucie Muzeum Pedagogicznego, w którym umieszczono pomoce naukowe i zbiory, które wykorzystywane były do nauki geografii, fizyki, zoologii, mineralogii oraz historii. Muzeum mieściło się w sali na drugim piętrze budynku. W 1878 roku instytut wziął udział w Wystawie Paryskiej, przygotowując publikacje dotyczące działalności zakładu oraz kolekcję obiektów wykonanych przez wychowanków. Rosnąca popularność placówki sprawiła, że Instytut Głuchoniemych i Ociemniałych i jego muzeum wiedziane było w 1876, 1879 i 1884 w czasie warszawskich wizyt carów Rosyjskich. Instytut zwiedzany był także przez dostojników kościelnych i świeckich oraz naukowców.

Od 1880 roku w sprawozdaniu z działalności zbiory naukowe zaczęły figurować jako kolekcja Muzeum Pedagogicznego, obok biblioteki do której włączono wzory rysunkowe i ryciny, zbioru instrumentów muzycznych oraz ogrodu botanicznego. Po sprzedaży kolekcji numizmatów głównym trzonem kolekcji były pomoce szkolne w formie narzędzi naukowych, okazów fauny i flory, modeli oraz rysunków. Początkowo ich liczba dość szybko wzrastała, także dzięki darom osób prywatnych. W 1884 roku liczba okazów zdecydowanie wzrosła w każdej sekcji, ubytki części eksponatów na przestrzeni lat wynikały najprawdopodobniej z użytkowego charakteru zbioru. Po 1886 roku, kiedy zaprzestano publikowania „Pamiętników” trudno ocenić stan zbiorów muzealnych. O tym, że muzeum było cały czas obecne w muzeum świadczą publikacje Nowickiego (1917) i Manczarskiego (1929), jednak autorzy ograniczyli się do pobieżnych informacji.

Od 1886 roku obowiązki dyrektora pełnił ksiądz Teofil Jagodziński, który starał się kontynuować działania podjęte przez Papłońskiego. W latach 1887-1915 stanowisko to obejmowali Rosjanie: Michał Kornilewicz Zieniec (który doprowadził do zmian polskich podpisów w muzeum i wprowadził w 1906 roku nową ustawę organizacyjną instytutu), Afanasij Dimitriewicz Błagowieszczenski, Stiepan

Grigoriewicz Jakowienko, Erwin Magnusowicz Jurgens (Niemiec), Aleksander Iwanowicz Zaczyniajew, Wsiewłod Wasyliewicz Własow. Ostatni z dyrektorów w 1915 roku wywiózł do Rosji kapitał instytutu, archiwalia oraz najcenniejsze sprzęty (Manczarski nie wspomina nic na temat obiektów z muzeum). Do 1918 roku prowadził on tzw. Warszawski Instytut dla głuchoniemych przy ul. Szabałowej 24 w Moskwie. Brak informacji na temat stanu zachowania zbiorów muzealnych w czasie wojny.

W 1915 roku, pomimo, że instytut stanowił rosyjski zakład rządowy, wydano zgodę na jego dalsze funkcjonowanie instytutu jako Miejskiej Szkoły dla Głuchoniemych i Ociemniałych, zarząd nad instytucją przejął Aleksander Manczarski. W 1917 roku, w związku ze stuleciem istnienia zorganizowana została tygodniowa wystawa poświęcona księdzu Falkowskiemu, dydaktyce instytutu, połączona z prezentacją i sprzedażą wyrobów wychowanków zakładu. Rozważać zaczęto również pomysł otwarcia sklepu z wyrobami osób głuchoniemych, słabowidzących i niewidomych. Od 1918 funkcję dyrektora instytutu pełnił Władysław Jarecki, w latach 1929-33 jego następcą był Stefan Łopatto. Od 1933 do 1947 roku dyrektorem instytutu był Edward Zawadzki. Ok. 1926 roku muzeum przeniesiono do innego lokalu [?] i uporządkowano. W czasie II wojny światowej w budynku funkcjonowała Publiczna Polska Szkoła dla Głuchoniemych i Ociemniałych. W 1944 roku gmach instytutu został podpalony przez wojska niemieckie, jednak w 1945 roku wznowiono działalność placówki. Prace renowacyjne budynku trwały do 1949 roku. Obecnie w miejscu Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych działa Instytut Głuchoniemych. Po 1945 roku nie podjęto działalności muzealnej w Instytucie.

Darczyńcy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

1872- Karol Jurkiewicz (zbiór ptaków krajowych, 55 okazów); gabinet entomologiczny (610 okazów w 352 gatunkach);

po 1875 – radca stanu Bielski z Petersburga (modele jarzyn z papier mâché); nauczyciel Solarski (zbiór minerałów); hr. Krasiński (okazy pni i drzew) Stanisław hr. Zamoyski (zbiór rycin z historii Polski); Jakób Pik (wypchany paw); B. Skórzewski (okazy ptaków krajowych);

1877? - zbiory mineralogiczne (sztuczne grzyby, okazy minerałów, 153 szt.);

1917? – L. Konitz (popiersie ks. Falkowskiego); d. nauczyciel Instytutu [Władysław Nowicki?] (wydawnictwa Instytutu, broszury w językach obcych dot. głuchoniemych i ociemniałych)

Zbiory (zasoby – też ilościowo, historia, charakterystyka)

1837 – 108 okazów

1842 – ponad 180 okazów

1863 – ponad 1710 okazów

1870 – ponad 1500 okazów

1872 – ponad 860 okazów

1873 – ponad 980 okazów

1874 – ponad 1000 okazów

1875 – ponad 1100 okazów

1877 – ponad 1200 okazów

1878 – ponad 1340 okazów

1879 – ponad 1590 okazów

1880 – ponad 1100 okazów (po reorganizacji)

1881 – ponad 1150 okazów

1882 – ponad 1150 okazów

1883 – ponad 1200 okazów

1884 – ponad 1590 okazów

1885 – ponad 1500 okazów

[1837] kolekcja numizmatów i medali (108 szt.)

[1842] kolekcja numizmatów i medali, narzędzia matematyczne i fizyczne (71 szt.), zbiory zoologiczne (9 szt.)

[1863] kolekcja numizmatów i medali (40 monet i medali polskich, rosyjskich, francuskich, hiszpańskich, holenderskich, pruskich, rzymsko-niemieckich, siedmiogrodzkich, węgierskich, biskupów ołomunieckich i salzburskich, tureckich, weneckich, miasta Norymbergi, prywatnych niemieckich, brabanckich, duńskich, niemieckich, papieskich i tureckich; 24 monety miedziane,

pierścień ze szmaragdem i brylantami, gruszka perłowa na łańcuszku, topaz syberyjki szlifowany, [Manczarski1929:101]), narzędzia matematyczne i fizyczne (42 szt.), zbiory zoologiczne (9 szt.) i botaniczne (1663 szt.); modele przedmiotów do nauki (225 szt.)

[1869] pomoce naukowe: globusy, atlasy i karty geograficzne (42 szt.); wzory rysunkowe, pojedyncze i zeszyty (236 szt.); narzędzia fizyczne i matematyczne (25 szt.); okazy zoologiczne (668 szt.); zbiory entomologiczne (610 szt.); pudełka zielników (15 szt.);

[1872] pomoce naukowe: globusy, atlasy i karty geograficzne (28 szt.); wzory rysunkowe (122 szt.); narzędzia fizyczne i matematyczne (25 szt.); zbiory entomologiczne (610 szt.); pudełka zielników (15 szt.); różne okazy (3 szt.); gabinet zoologiczny (58 szt.);

[1873] pomoce naukowe: globusy, atlasy i karty geograficzne (44 szt.); modele gipsowe do nauki rysunku, wzory rysunkowe (195 szt.); instrumenty muzyczne (82 szt.); narzędzia fizyczne i matematyczne (26 szt.); zbiory entomologiczne (610 szt.); pudełka zielników (15 szt.); różne okazy (11 szt.); zbiory rycin, modeli; biblioteka (książki i pisma periodyczne, nuty);

[1874] pomoce naukowe: globusy, atlasy i karty geograficzne (43 szt.); modele gipsowe do nauki rysunku, wzory rysunkowe (195 szt.); instrumenty muzyczne (73 szt.); narzędzia fizyczne i matematyczne (26 szt.); Okazy zoologiczne (58 szt.); zbiory entomologiczne (610 szt.); pudełka zielników (15 szt.); różne okazy (11 szt.); zbiory rycin, modeli; biblioteka (książki i pisma periodyczne, nuty);

[1875] pomoce naukowe: globusy, atlasy i karty geograficzne (44 szt.); modele gipsowe do nauki rysunku, wzory rysunkowe (157 szt.); instrumenty muzyczne (113 szt.); narzędzia fizyczne i matematyczne (33 szt.); Okazy zoologiczne (73 szt.); zbiory entomologiczne (610 szt.); okazy grzybów i minerałów (153 szt.); okazy anatomiczne człowieka, w tym oka ucha, krtani i serca (5 szt.); zbiory rycin, modeli; biblioteka (książki i pisma periodyczne, nuty);

[1877] pomoce naukowe: globusy, atlasy i karty geograficzne, tellurium, planetarium (46 szt.) narzędzia matematyczne i fizyczne (43 szt.); modele anatomiczne człowieka i części ciała; okazy zwierząt i ptaków, zbiory entomologiczne (717 szt.); zbiory mineralogiczne (sztuczne grzyby, okazy minerałów, 153 szt.); modele typów ludzkich, narzędzi, materiałów i sprzętów; ryciny (do nauki religii, języka, zoologii i botaniki); modele gipsowe do nauki rysunku, wzory rysunkowe (157 szt.); instrumenty muzyczne (100 szt.); biblioteka (książki i pisma periodyczne, nuty); ogród botaniczny (ok. 200 gatunków roślin)

[1878] pomoce naukowe: narzędzia matematyczne i fizyczne (45 szt.); okazy zoologiczne (715 szt.); okazy botaniczne (70 szt.); okazy mineralogiczne (130 szt.); okazy przyrodnicze (39 szt.); atlasy, globusy i karty geograficzne (43 szt.); wzory rysunkowe (128 szt.); modele gipsowe (73 szt.); .); modele typów ludzkich, narzędzi, materiałów i sprzętów; ryciny (do nauki religii, „Historii Świętej”, języka, zoologii i botaniki); instrumenty muzyczne (100 szt.); biblioteka (książki i pisma periodyczne, nuty); ogród botaniczny

[1879] pomoce naukowe: jak w roku 1878, wzory do kaligrafii (250 szt.)

[1880] Muzeum Pedagogiczne: przyrządy fizyczne (60 szt.); okazy zoologiczne (443 szt.); okazy botaniczne (188 szt.); okazy mineralogiczne (182 szt.); przyrządy matematyczne i geograficzne (8 szt.); przedmioty do praktycznej nauki geografii (globusy, mapy wypukłe, tellurium, planetarium (9 szt.); mapy i atlasy geograficzne (38 szt.); ryciny historyczne (78 szt.); modele typów ludzkich, materiałów, narzędzi, wyrobów, naczyń i sprzętów (96 szt.)

[1881] Muzeum Pedagogiczne: stan jak w roku 1880; zmiany: modele gipsowe do rysunków (73 szt.)

[1882] Muzeum Pedagogiczne: stan jak w roku 1881;

[1883] Muzeum Pedagogiczne: stan jak w roku 1882; zmiany: przyrządy fizyczne (69 szt.); przyrządy matematyczne i geograficzne (9 szt.); mapy i atlasy geograficzne (46 szt.)

[1884] Muzeum Pedagogiczne: przyrządy fizyczne (72 szt.); okazy zoologiczne (732 szt.); okazy botaniczne (196 szt.); okazy mineralogiczne (236 szt.); przyrządy matematyczne i geograficzne (9 szt.); przedmioty do praktycznej nauki geografii (globusy, mapy wypukłe, tellurium, planetarium (9 szt.); mapy i atlasy geograficzne (51 szt.); ryciny historyczne (74 szt.); modele typów ludzkich, materiałów, narzędzi, wyrobów, naczyń i sprzętów (140 szt.); modele gipsowe do rysunku (73 szt.); kilkanaście przyrządów i preparatów chemicznych

[1885] Muzeum Pedagogiczne: przyrządy fizyczne (73 szt.); okazy zoologiczne (700 szt.); okazy anatomiczne (4 szt.); okazy botaniczne (196 szt.); okazy mineralogiczne (185 szt.); przyrządy matematyczne i geograficzne (10 szt.); przedmioty do praktycznej nauki geografii (globusy, mapy wypukłe, tellurium, planetarium (20 szt.); mapy i atlasy geograficzne (53 szt.); ryciny historyczne (74 szt.); modele typów ludzkich, materiałów, narzędzi, wyrobów, naczyń i sprzętów (125 szt.); modele gipsowe do rysunku (92 szt.); figury druciane solidometryczne do rysunków (16 szt.); kilkanaście przyrządów i preparatów chemicznych

Różnice ilości okazów wynikają z różnego przyporządkowania zbiorów, włączania i wyłączenia z kolekcji „muzealnej” zbiorów graficznych i rysunkowych oraz muzycznych.

Organizacje działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Towarzystwo Głuchoniemych – powołane na mocy Ustawy Towarzystwa Głuchoniemych b. wychowawców Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych z 1883 roku, miało na celu umożliwić dalszy rozwój wychowanków instytutu i pomagać w znalezieniu im pracy

Towarzystwo Ociemniałych – powołane na mocy Ustawy Towarzystwa Ociemniałych b. wychowawców Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych z 1883 roku, miało na celu pomoc stowarzyszonym, wdowom i sierotom

Strategia pozyskiwania zbiorów

Zakupy:

1872 – pomoce naukowe 613 rb 13,5 kop
1874 – pomoce naukowe (i płace nauczycieli) 1215 rb 10 kop
1878 – pomoce naukowe 373 rb, 47 kop
1879 – pomoce naukowe i biblioteka 2560 rb, 48 kop
1880 – pomoce naukowe i biblioteka 2896 rb, 23 kop
1883 – pomoce naukowe i biblioteka 2252 rb, 04 kop
1884 – pomoce naukowe i biblioteka 2318 rb, 69 kop
dary od osób prywatnych i nauczycieli

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

xxx

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

Modele prezentowane w salach szkolnych (rozwieszane na ścianach)

Wystawy czasowe

Udział w wystawach:

1873 – Wystawa Powszechna w Wiedniu
1878 – Wystawa w Paryżu
1887 – Wystawa Hygieniczna w Warszawie
1917 – Wystawa pamiątek Instytut, pomocy naukowych i wyrobów: zorganizowana z okazji setnego jubileuszu działalności, trwała tydzień, zorganizowana została w siedzibie Instytutu. W sali pierwszej pokazano: pamiątki i obiekty związane z ks. Falkowskim, wydawnictwa i podręczniki, dział fotografii instytutu, nauczycieli i wychowanków, wykresy i diagramy. W kolejnym pomieszczeniu zaprezentowano pomoce naukowe: okazy, modele do rysunków, podręczniki i przyrządy, rysunki i prace pisemne wychowanków zakładu, w następnym pomieszczeniu podręczniki i pomoce naukowe dla osób niewidomych i słabowidzących. Ostatnie pomieszczenie przeznaczone zostało na prezentację wyrobów wychowanków zakładu. Autorami ekspozycji w kolejnych salach byli: Aleksander Manczarski, Józefa Bereza i Helena Zbrzezińska, Marja Łozińska, (ostatnia sala bez kuratora). W czasie wystawy prowadzono sprzedaż wyrobów wychowanków instytutu.

Katalogi wystaw

brak

ŹRÓDŁA:

Publikacje wydawane przez instytucję

Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, lata 1870-1886

Bibliografia o muzeum

Popis Głuchoniemych i Ociemniałych, Zorza: pismo illustrowane tygodniowe dla ludu wiejskiego i miejskiego, 1868, r. 3, nr 27, s. 219-220

W Instytucie czyli Zakładzie Głuchoniemych i Ociemniałych, Zorza: pismo illustrowane tygodniowe dla ludu wiejskiego i miejskiego, 1869, r. 4, nr 29, s. 230-231

Różności i rzeczy bieżące. Doroczny popis w Zakładzie Głuchoniemych i Ociemniałych, Zorza: pismo tygodniowe dla miast i wiosek, 1872, r. 7, nr 29, s. 240

Instytut Głuch. i Ociem. w Warszawie, Zorza: pismo tygodniowe z rycinami dla mieszczan, mniejszych posiadaczy rolnych i włościan, 1885, r. 20, nr 9, s. 7

Sprawozdanie z części wychowawczo-naukowej Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych za rok szkolny 1869/70 [Pomoce naukowe], Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, wstęp Tomasz Świdorski, oprac. tekstu i zasad transkrypcji Katarzyna Turkowska, Anna Mateusiak, Łódź: Polski Związek Głuchych. Oddział, 2012, s. 155.

Założenie Ogródka Botanicznego dla głuchoniemych Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, 1872, t. 3, s. 122-126

Kronika zakładu [Pomoce Naukowe Instytutu] Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, 1872, t. 3, s. 185

Sprawozdanie z części wychowawczo-naukowej Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych za rok szkolny 1872/73 [Pomoce naukowe Instytutu] Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, 1873, t. 4, s. XII-XIII

niałych za rok szkolny 1873/74 [Pomoce naukowe Instytutu] Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, 1874, t. 5, s. XI-XII

Sprawozdanie z części wychowawczo-naukowej Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych za rok szkolny 1875/76 [Pomoce naukowe] Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, 1876, t. 7, s. XII-XIII

Kronika, Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, 1877, t. 8, s. 231-232

Sprawozdanie z części wychowawczo-naukowej Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych za rok szkolny 1876/77 [Pomoce naukowe] Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, 1877, t. 8, s. XII-XIII

Sprawozdanie z części wychowawczo-naukowej Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych za rok szkolny 1877/78 [Pomoce naukowe] Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, 1878, t. 9, s. XIII

Sprawozdanie z części wychowawczo-naukowej Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych za rok szkolny 1878 na 1879 [Pomoce naukowe Instytutu] Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, 1879, t. 10, s. XIII

Sprawozdanie z części wychowawczo-naukowej Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych za rok szkolny 1879 na 1880 [Pomoce naukowe. Muzeum Pedagogiczne] Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, 1880, t. 11, s. XIII

Sprawozdanie z części wychowawczo-naukowej Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych za rok szkolny 1881 na 1882 [Pomoce naukowe. Muzeum Pedagogiczne] Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, 1882, t. 13, s. XX-XXI

Sprawozdanie z części wychowawczo-naukowej Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych za rok szkolny 1882 na 1883 [Pomoce naukowe. Muzeum Pedagogiczne] Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, 1883, t. 14, s. LVIII-LIX

Sprawozdanie z części wychowawczo-naukowej Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych za rok szkolny 1883 na 1884 [Pomoce naukowe. Muzeum Pedagogiczne] Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, 1884, t. 15, s. LXII

Sprawozdanie z części wychowawczo-naukowej Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych za rok szkolny 1884 na 1885 [Pomoce naukowe. Muzeum Pedagogiczne] Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, 1885, t. 16, s. LX

Sprawozdanie z części wychowawczo-naukowej Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych za rok szkolny 1885 na 1886 [Pomoce naukowe. Muzeum Pedagogiczne] Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, 1886, t. 17, s. LXXXV

Do słuchać nowego? [Instytut Głuchoniemych i Ociemniałych], Przegląd wieczorny, 1915, nr 87, s. 2

Czarnecka, 2016. Jan Papłoński: rektor Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych, [w:] red. Hanna Markiewiczzkowa, Iwona Czarnecka, Szkolnictwo, opieka i wychowanie w Królestwie Polskim od jego ustanowienia do odzyskania przez Polskę niepodległości 1815-1918, Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, s. 133-143

Instytut Głuchoniemych i Ociem. w Warszawie, Zorza: pismo illustrowane tygodniowe dla ludu wiejskiego i miejskiego, 1867, r. 2, nr 27, s. 212- 214

Andrzej, 2015, Instytut Głuchoniemych i Ociemniących w Warszawie w latach siedemdziesiątych XIX stulecia, Otorinolaryngologia, 14(2): 74-78

arski Aleksander, 1917, O Instytucie Głuchoniemych i Ociemniących w Warszawie, Polska Macierz Szkolna, nr 20 [?]

arski Aleksander, 1924-197, Rys historyczny Instytutu Głuchoniemych i Ociemniących w Warszawie od roku 1817-1917, Kwartalnik Stowarzyszenia Nauczycieli Szkół dla Głuchoniemych i Niewidomych w Polsce, [?]

arski Aleksander, 1927, Rys historyczny Instytutu Głuchoniemych i Ociemniących w Warszawie od roku 1817-1917, Kwartalnik Stowarzyszenia Nauczycieli Szkół dla Głuchoniemych i Niewidomych w Polsce, r. 4, nr 1

arski Aleksander, 1929, Rys historyczny Instytutu Głuchoniemych i Ociemniących w Warszawie od roku 1817 do 1917, Warszawa: [s.n.]

i Władysław, 1887a, Dwudziestolecie Instytutu Warszawskiego Głuchoniemych i Ociemniących pod kierunkiem J. Papłońskiego, Przegląd Pedagogiczny, r. 6, nr 16, 15 VIII, s. 140-142

i Władysław, 1887b, Dwudziestolecie Instytutu Warszawskiego Głuchoniemych i Ociemniących pod kierunkiem J. Papłońskiego, Przegląd Pedagogiczny, r. 6, nr 17, 1 IX, s. 149-150

i Władysław, 1918, Dzieje Instytutu Głuchoniemych i Ociemniących w Warszawie 1817-1917: z okoliczności jubileuszu tegoż Instytutu dnia 23 października 1917 r., Warszawa: skł. gł. "Księgarnia Polska"

ski Eugeniusz, 1983. Surdopedagogika polska: zarys historyczny, Warszawa: PIW

ski Otton, 1967, 150 lat szkolnictwa dla głuchych w Polsce, [Warszawa]: Instytut Głuchoniemych i Ociemniących

ński Władysław, opr. B. Jędryszczak, 195 rocznica założenia Instytutu Głuchoniemych i Ociemniących w Warszawie, Świat ciszy. czasopismo dla niesłyszących i nie tylko, 2012, nr 4, s. 5-8

ski Feliks, 1908, 25-lecie Tow. Głuchoniemych, Świat pismo tygodniowe ilustrowane, r. 3, nr 48, s. 19-20

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze

Ustav Varšavskago Instituta Gluhoněmyh i Slěpyh, Varšava: [s.n.], 1906 (Varšava : Tip. Varš. Inst. Gluhon. i Slěp.), DŹS ID, Zbiory Biblioteki Narodowej

Ciekawe cytaty

nie nazw przedmiotów bez okazania ich w rysunku lub w naturze, prowadzi tylko do obłąmucenia dzieci, przeciąża ich pamięć, a umysł nie do rozwoju, a do zupełnego stępienia prowadzi. Takiego rodzaju bezmyślnej nauki Instytut Warszawski unika – owszem stara się wszelkimi sposobami naukę uprzystępnić, a do tego celu dochodzi głównie przez ścisła trzymanie się metody okazowej”, [b.a.], Założenie Ogródka Botanicznego dla głuchoniemych, Pamiętnik Warszawskiego Instytutu Głuchoniemych i Ociemniących, 1871, t. s. 123

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

UWAGI:

pracownicy:

Jan Papłoński (1819-1885) dyrektor Instytutu Głuchoniemych i Ociemniących, inicjator powstania muzeum pedagogicznego

Teofil Jagodziński (1833-1907) dyrektor Instytutu Głuchoniemych i Ociemniących, kustosz muzeum

Aleksander Manczarski (1896-1984) zarządzający Instytutem Głuchoniemych i Ociemniących, monografista muzeum

Władysław Jarecki (1876-1929)

Stefan Łopatto

Edward Zawadzki

OPRACOWANIE:

Etap V, Aldona Tołysz, umowa o dzieło nr 7/117-Z/2016
Załącznik nr 3

Autor opracowania:

Aldona Tołysz

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

XXX

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	Warszawa, Muzeum Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych
LOKALIZACJA GPS	52.228591, 21.023360
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	Aldona Tołysz /
RELACJE	
TAGI	muzeum pedagogiczne, kolekcja, zbiory
SYGNATURA	
PRAWA	